

Lucrarea, rod al unor minuțioase cercetări întreprinse de autor timp de aproape 15 ani, cuprinde, după *Prefață* și *Introducere* (p. 8—12), trei capitole mari în care sînt prezentate *împrumuturile lexicale* (p. 43—179), *neologismele* (p. 180—324) și *schimbările semantice* în vocabularul limbii ruse literare (p. 325—540). Urmează apoi *concluziile* (p. 541—546). Lucrarea se încheie cu un bogat *indice de cuvinte* (p. 555—563), precedat de o *listă a prescurtărilor* (p. 547—554).

În *Introducere*, autorul, arătînd care sînt sarcinile cercetării în domeniul lexicologiei istorice, definește ca sarcină principală determinarea căilor și legităților ce apar în cadrul schimbărilor care au loc în vocabular (p. 8), sarcină pe care autorul a realizat-o în mod strălucit.

La întrebarea *Este vocabularul un sistem?* — autorul răspunde afirmativ¹.

Se știe că, în momentul de față, puțini specialiști se mai îndoiesc de faptul că limba în ansamblul ei formează un sistem. Nu aceeași este situația în legătură cu vocabularul. Există încă numeroși specialiști care tăgăduiesc caracterul sistematic al vocabularului², sau, cel mult, recunosc acest caracter numai la nivelul derivării în vocabular.

I. S. Sorokin arată că nici mobilitatea mare a vocabularului, nici caracterul eterogen al elementelor care îl alcătuiesc nu contravin idăii de sistem. Prezintă interes, nu numai pentru limba rusă, ci și pentru alte limbi, relevarea acelor forțe interne care în coliziunea și interacțiunea lor determină soarta cuvintelor în limbă (p. 13).

Este cît se poate de îmbucurător faptul că tot mai mulți cercetători (printre care și I. S. Sorokin) își dau seama de urmările nefaste pe care le au în studierea faptelor de limbă opoziția dintre sincronie și diacronie, preferința pentru „lingvistica internă” (după terminologia folosită de Ferdinand de Saussure).

Astfel I. S. Sorokin, pornind de la critica noțiunii saussuriene de sincronie dată de E. Coşeriu în *Sincronia, diacronia și istoria*³, arată că sincronia și diacronia nu se exclud, că studierea lexicului ca un sistem trebuie să fie pătrunsă de istorism (p. 20).

Fără îndoială, *caracterul mobil* (un grad mult mai înalt de instabilitate decît în alte sisteme) și cel *eterogen* al vocabularului necesită ca punctul de vedere istoric să nu fie neglijat în lucrări de această natură, pentru motive de ordin atît teoretic, cît și practic, căci fiecare etapă a limbii continuă o etapă precedentă, care nu poate fi ignorată⁴, în fiecare etapă găsim germele unor evoluții din etapa următoare.

În caracterizarea vocabularului, autorul relevă aspectul *inegalității ritmului* schimbărilor, alături de caracterul permanent, continuu al schimbărilor.

Relevarea acestui aspect permite autorului să formuleze părerea că, atunci cînd se crează condiții interne și externe favorabile (p. 12), pot avea loc însemnate reorganizări ale sistemului lexical al limbii în perioade relativ scurte (p. 542).

Sintetizînd rezultatele întregii cercetări, principală concluzie la care ajunge autorul (și anume relevarea unei noi perioade în istoria limbii ruse literare — vezi p. 542) pune în mod clar în lumină valoarea părerii formulate mai sus, referitoare la *diferența de ritm* a schimbărilor, dar ridică și o obiecție.

Sîntem de acord cu autorul că anii 30—40 ai secolului al XIX-lea marchează începutul unei noi perioade în dezvoltarea limbii literare, dar la conturarea acestui salt calitativ în limbă și-au dat concursul și schimbările care au avut loc în alte sisteme ale limbii: în sistemul derivării, constituirea unor noi norme stilistice, etc.⁵ Se pare că autorul nu a ținut suficient seamă de aceste schimbări în cadrul considerațiunilor generale referitoare la perioadizarea istoriei limbii (p. 4).

¹ Vezi și lucrările cercetătoarei A. A. Ufimțeva consacrate vocabularului privit ca un sistem: *К вопросу о лексико-семантической системе языка*, în «Вопросы языкознания», nr. 2 din 1962; *Опыт изучения лексики как системы*, Moscova, 1962.

² V. M. Jirmunski, în vol. *О соотношении синхронного анализа и исторического изучения языков*, Moscova, 1960, p. 70; A. Meillet, *Linguistique historique et linguistique générale*, Paris, 1921, p. 84; vezi la Georges Mounin, *Les problèmes théoriques de la traduction*, Paris, 1963, p. 91—92 și la A. A. Ufimțeva, *Опыт изучения лексики как системы*, Moscova, 1962, p. 17, principalele teze ale autorilor care neagă caracterul sistematic al vocabularului.

³ Cf. *Sincronia, diacronia e historia*. El problema del cambio lingüístico, Montevideo, 1958, p. 154—161.

⁴ Cf. Iorgu Iordan, *Probleme generale ale lingvisticii romanice*, în SCL, XVII, nr. 1 din 1966, p. 6.

⁵ Cf. V. D. Levin, *Наблюдения над стилистическими изменениями в лексике русского литературного языка в первой половине XIX в.*, în «Материалы и исследования по истории русского литературного языка», vol. IV, Moscova, 1957; E. A. Zemškaia, *Основные тенденции развития словообразования в русском литературном языке*, în «Изменения в словообразовании и формах существительного и прилагательного в русском литературном языке XIX в.», Moscova, 1964.